COMMISSIE VOOR BOEKHOUDKUNDIGE NORMEN

CBN-advies 2024/04 – Terugbetaling van kapitaal in vreemde valuta aan de aandeelhouders

Advies van 21 februari 2024[1]

I. Inleiding
II. Boekhoudkundige verwerking
III. Voorbeelden

I. Inleiding

1. Wanneer een Belgische vennootschap (die haar boekhouding in euro voert) een deelneming verkrijgt in een vennootschap met een andere functionele valuta dan de euro, wordt het bedrag van de inbreng in geld in vreemde valuta omgezet in euro tegen in principe de wisselkoers van de dag van de verrichting[2] (historische wisselkoers). Deze deelneming blijft steeds geboekt in de boekhouding en jaarrekening van de Belgische vennootschap tegen de historische wisselkoers.

2. In onderhavig advies bespreekt de Commissie de boekhoudkundige verwerking in hoofde van een Belgische vennootschap-aandeelhouder van een (gedeeltelijke) terugbetaling van kapitaal[3] door een buitenlandse vennootschap met een andere functionele valuta dan de euro die leidt tot een wisselverlies (of -winst) ingeval de historische wisselkoers van de vreemde munt t.o.v. de euro hoger (of lager) is dan de actuele koers.

Onderhavig advies behandelt uitsluitend stabiele, internationaal erkende, vreemde valuta, zoals bijvoorbeeld de valuta van de OESO-landen.[4]

3. Er moet worden opgemerkt dat de Commissie in het verleden een advies heeft uitgebracht betreffende de boekhoudkundige verwerking van niet-monetaire financiële activa in deviezen[5]. Dit advies moet gelezen worden als voortzetting van CBN-advies 152/4.

II. Boekhoudkundige verwerking

4. In artikel 3:13 van het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (hierna: KB WVV) wordt volgend beginsel opgenomen: elk actiefbestanddeel [wordt] gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde en voor dat bedrag in de balans opgenomen.

5. In CBN-advies 152/4 verduidelijkt de Commissie dat de aanschaffingswaarde waartegen niet-monetaire activa (waaronder deelnemingen en aandelen) worden en blijven opgenomen in de jaarrekening, de aanschaffingswaarde in euro is die bekomen wordt door op de prijs in vreemde valuta de gekozen omrekeningskoers toe te passen.[6] De aanschaffingswaarde van deze activa wordt - in principe - niet beïnvloed door het latere koersverloop van de munt waarin de aankoopschuld is uitgedrukt noch door de werkelijke koers waartegen de schuld op de vervaldag wordt voldaan. Het is inderdaad zo dat het koersverloop van de valuta waarin de aankoopschuld is uitgedrukt, volledig los staat van de bepaling van de aanschaffingswaarde van deze niet-monetaire activa.[7]

Zodra de aanschaffingswaarde in euro wordt bepaald, moet - en mag - er geen rekening meer gehouden worden met het gegeven dat deze aanschaffingswaarde oorspronkelijk in een andere valuta werd uitgedrukt. Bijgevolg moet de aanschaffingswaarde niet meer aangepast worden aan de latere evolutie van de wisselkoers van de vreemde munt.

6. Door het principe zoals opgenomen in artikel 3:13 KB WVV (beginsel van boeking tegen aanschaffingswaarde) in verband te brengen met het gegeven dat de deelnemingen niet-monetaire activa zijn (waardoor de aanschaffingswaarde in principe niet kan worden aangepast aan latere wisselkoersschommelingen), moet een terugbetaling van kapitaal in vreemde valuta door een buitenlandse vennootschap (die leidt tot een vermindering[8] van de boekwaarde van de deelneming van de vennootschap-aandeelhouder), in hoofde van de vennootschap-aandeelhouder, in euro worden omgezet tegen de historische wisselkoers[9] en niet tegen de actuele wisselkoers[10]. Zodoende zal het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming zal worden gecrediteerd niet worden beïnvloed door het latere koersverloop van de valuta. De actuele wisselkoers zal wel bepalend zijn voor de boeking van de vordering die ontstaat als gevolg van de beslissing tot terugbetaling.

7. In geval van waardedaling van de vreemde munt t.o.v. de euro[11], is de aanrekening (credit) op de deelneming (tegen de historische wisselkoers) groter dan de boekwaarde van de vordering die ontstaat naar aanleiding van de kapitaalvermindering (tegen de actuele wisselkoers[12]). Aldus moet een kost (wisselverlies) geboekt worden (ten belope van het verschil tussen, enerzijds, het credit van de deelneming en, anderzijds, het debet van de vordering) op rekening 654 Wisselresultaten.

8. In geval van waardestijging van de vreemde munt t.o.v. de euro[13], is de aanrekening (credit) op de deelneming (tegen de historische wisselkoers) kleiner dan de boekwaarde van de vordering die ontstaat naar aanleiding van de kapitaalvermindering (tegen de actuele wisselkoers[14]). Aldus moet een opbrengst (wisselwinst) geboekt worden ten belope van het verschil tussen, enerzijds, het credit van de deelneming en, anderzijds, het debet van de vordering. Deze boeking gebeurt op rekening 754 Wisselresultaten.

III. Voorbeelden

Voorbeeld 1

Stel dat de Belgische vennootschap A in 20X0 een vennootschap B opricht in de Verenigde Staten d.m.v. een inbreng in kapitaal van 100.000 USD. Bij de plaatsing van het kapitaal bedraagt de wisselkoers EUR/USD 1,30 EUR voor 1 USD. Vennootschap A boekt haar deelneming in de jaarrekening voor 130.000 EUR.

Boekingen in boekjaar 20X0

28	Financiële vaste activa			130.000	
	aan	55	Kredietinstellingen: rekening-courant		130.000

Hypothese 1: in de loop van X+3 voert vennootschap B een kapitaalvermindering door van 50 % via een terugbetaling van 50.000 USD aan vennootschap A. De wisselkoers EUR/USD bedraagt op dat moment 1,20 EUR voor 1 USD.[15] De 50.000 USD bedraagt hierdoor nog slechts 60.000 EUR.

Vennootschap A dient op de actiefzijde van de balans weer te geven dat de investering in vennootschap B met de helft werd verminderd. Vennootschap A dient aldus de aanschaffingswaarde van de B-aandelen te verminderen ten belope van 65.000 EUR (d.i. 50.000 USD tegen de historische wisselkoers) teneinde de werkelijke historische aanschaffingswaarde van de investering van vennootschap A in B weer te geven.

Vennootschap A moet vervolgens (1) het bedrag boeken van de terugbetaling van kapitaal, d.i. 50.000 USD of 60.000 EUR, alsook (2) een (wissel)verlies van 5.000 EUR.

Boekingen in boekjaar 20X3 bij de effectieve terugbetaling van kapitaal

55	Kredietinstellingen: rekening-courant			60.000	
654	Wisselresultaten			5.000	
	aan	28	Financiële vaste activa		65.000

Hypothese 2: in de loop van X+3 voert vennootschap B een kapitaalvermindering door van 50 % d.m.v. een terugbetaling van 50.000 USD aan vennootschap A. De wisselkoers[16] EUR/USD bedraagt op dat moment 1,40 EUR voor 1 USD. De 50.000 USD bedraagt op dat moment 70.000 EUR.

Vennootschap A dient op de actiefzijde van de balans weer te geven dat de investering in vennootschap B met de helft werd verminderd. Vennootschap A dient aldus de aanschaffingswaarde van de B-aandelen te verminderen ten belope van 65.000 EUR (d.i. 50.000 USD tegen de historische wisselkoers) teneinde de werkelijke historische aanschaffingswaarde van de investering van vennootschap A in B weer te geven.

Vennootschap A moet vervolgens (1) het bedrag boeken van de terugbetaling van kapitaal, d.i. 50.000 USD of 70.000 EUR, alsook (2) een winst (wisselwinst) van 5.000 EUR.

Boekingen in boekjaar 20X3 bij de effectieve terugbetaling van kapitaal

55	Kredietinstellingen : rekening-courant			70.000	
	aan	28	Financiële vaste activa		65.000
		754	Wisselresultaten		5.000

Voorbeeld 2

Veronderstel dat, als gevolg van een wijziging van het aandeelhouderschap, het bedrag van het in de dochtervennootschap ingebrachte kapitaal of inbreng niet langer overeenstemt met de aanschaffingswaarde van de deelneming in hoofde van de aandeelhouder.

Stel dat de Belgische vennootschap A in 20X0 een vennootschap B opricht in de Verenigde Staten d.m.v. een inbreng in kapitaal van 100.000 USD. Bij de plaatsing van het kapitaal bedraagt de wisselkoers EUR/USD 1,30 EUR voor 1 USD. Vennootschap A boekt haar deelneming aan aanschaffingswaarde, zijnde 130.000 EUR

Boekingen in boekjaar 20X0 in hoofde van vennootschap A

28	Financiële vaste activa			130.000	
	aan	55	Kredietinstellingen: rekening-courant		130.000

Veronderstel dat een Belgische vennootschap C in 20X1 de deelneming van vennootschap A in vennootschap B verwerft voor een bedrag van 80.000 USD (op het moment van de overname had de Amerikaanse vennootschap B een kapitaal van 100.000 USD en overdraagbare verliezen van 20.000 USD).

Omgerekend aan de historische wisselkoers (deze die gold bij oprichting van vennootschap B, zijnde 1,3 EUR voor 1 USD) komt het bedrag van 80.000 USD overeen met 104.000 EUR.

Hierdoor ontstaat in hoofde van vennootschap A naar aanleiding van de verkoop van de participatie een minderwaarde bij de realisatie van deze financiële vaste activa van 26.000 EUR (oorspronkelijke aanschaffingswaarde 130.000 EUR – 104.000 EUR).

Aangezien de wisselkoers op moment van overdracht van de deelneming aan vennootschap C in 20X1 evenwel 1,4 EUR voor 1 USD bedraagt, ontstaat als gevolg van de overdracht van de participatie een vordering van 112.000 EUR (verkoopprijs 80.000 USD x 1,4).

Het verschil tussen het bedrag van de vordering aan de wisselkoers op moment van verkoop (112.000 EUR) en het bedrag van de vordering omgerekend aan de oorspronkelijke wisselkoers (104.000 EUR) bedraagt 8.000 EUR en is louter te wijten aan het wisselkoersverloop. Dit verschil wordt dan ook als wisselresultaat in resultaat genomen.

Boeking bij verkoop van de participatie in hoofde van vennootschap A

416	Diverse vorderingen			112.000	
663	Minderwaarde bij realisatie van vaste activa			26.000	
	aan	28	Financiële vaste activa		130.000
		754	Wisselresultaten		8.000

Boeking in hoofde van vennootschap C van de verwerving van de participatie aan 80.000 USD, omgerekend aan de wisselkoers op transactiedatum (80.000 USD x 1,4 EUR/USD)

28	Financiële vaste activa			112.000	
	aan	55	Kredietinstellingen: rekening-courant		112.000

In het jaar 20X2 realiseert vennootschap B voldoende winst die de eerder geleden verliezen overschrijden. Het eigen vermogen van vennootschap B bedraagt opnieuw 100.000 USD.

In jaar 20X3 beslist de Amerikaanse vennootschap B 50 % van haar kapitaal of 50.000 USD terug te betalen aan haar aandeelhouder, zijnde op dat moment vennootschap C. De wisselkoers op moment van terugbetaling bedraagt 1,2 EUR voor 1 USD.

Bij de vennootschap C werd de participatie geboekt aan aanschaffingswaarde (rekening houdend met de toen geldende wisselkoers), zijnde 112.000 EUR (80.000 USD x 1,4 EUR/USD). 50 % van deze participatie bedraagt 40.000 USD of, omgerekend aan de historische wisselkoers, 56.000 EUR (40.000 USD x 1,4).

Hierdoor ontstaat naar aanleiding van de gedeeltelijke terugbetaling in hoofde van vennootschap C een niet-recurrente financiële opbrengst van 14.000 EUR (verschil tussen de oorspronkelijke aanschaffingswaarde van het terugbetaald kapitaal 56.000 EUR en 70.000 EUR, zijnde 50.000 USD x 1,4 EUR/USD, het terugbetaald bedrag aan de bij verwerving van de participatie geldende wisselkoers).

De vennootschap C zal naar aanleiding van de kapitaalvermindering een bedrag verkrijgen van 100.000 USD x 50 % = 50.000 USD, hetgeen overeenstemt met 60.000 EUR (= 50.000 USD x 1,2 EUR/USD). Tegen de historische wisselkoers zou de vordering 50.000 USD x 1,4 EUR/USD = 70.000 EUR bedragen. Het verschil tussen 70.000 EUR en 60.000 EUR (= 10.000 EUR) is louter te wijten aan het wisselkoersverloop en wordt als wisselresultaat in resultaat genomen.

Boeking in hoofde van vennootschap C van de terugbetaling van het kapitaal

416	Diverse vorderingen			60.000	
654	Wisselresultaat			10.000	
	aan	28	Financiële vaste activa		56.000
		769	Andere niet-recurrente financiële opbrengsten		14.000

---

1 Onderhavig advies is tot stand gekomen nadat het ontwerp van dit advies op 18 augustus 2023 ter openbare raadpleging werd gepubliceerd op de website van de CBN.

2 Er wordt aan herinnerd dat de wisselkoers die als omrekeningskoers moet worden gebruikt, in principe de wisselkoers is van de dag van de

verrichting, d.i. de dag waarop de vordering of de schuld in vreemde valuta die hieruit voortvloeit, ontstaat.

3 Voor andere adviezen die verband houden met terugbetaling van kapitaal verwijst de Commissie naar CBN-advies 121/5 - Boekhoudkundige verwerking van kapitaalaflossingen en CBN-advies 151/2 - Toerekening door de aandeelhouder van een terugbetaling van kapitaal of een uitgiftepremie of van een uitkering van reserves.

4 Cryptomunten vallen buiten het toepassingsgebied van onderhavig advies.

5 CBN-advies 152/1 - Boekingen van deviezenverrichtingen en verwerking van tegoeden en verplichtingen in deviezen in de jaarrekening en CBN-advies 152/4 – Niet-monetaire financiële activa in deviezen (deelnemingen en aandelen).

6 De toe te passen omrekeningskoers is de contantwisselkoers. […] Als wisselkoers moet de wisselkoers op de officiële markt of op de vrije markt worden toegepast, naar gelang van de markt waarop de betaling moet geschieden krachtens de wisselreglementering. De wisselkoers die als omrekeningskoers moet worden gebruikt is in beginsel de koers van de dag van de verrichting, met andere woorden, de dag waarop de hieruit resulterende vordering of schuld in vreemde valuta is ontstaan. Deze dag is echter niet altijd duidelijk bepaalbaar. In de praktijk wordt dan ook meestal, wanneer in euro wordt geboekt, als omrekeningskoers de wisselkoers genomen van de dag waarop de deviezenverrichting wordt geboekt (of de koers van de voorafgaande werkdag). Rekening houdend met de wettelijke verplichting om de verrichtingen zonder uitstel … en naar tijdsorde in te schrijven wordt deze koers representatief geacht voor de koers van de dag van de verrichting. Zie CBN-advies 152/1 – Boekingen van deviezenverrichtingen en verwerking van tegoeden en verplichtingen in deviezen in de jaarrekening.

7 CBN-advies 152/4 – Niet-monetaire financiële activa in deviezen (deelnemingen en aandelen). Het is op grond van de aldus vastgestelde aanschaffingswaarde in euro dat eventuele waardeverminderingen en herwaarderingen worden geboekt.

8 In hoofde van de aandeelhouder is er boekhoudkundig sprake van een vermindering van de investering die moet worden afgetrokken van de aanschaffingswaarde van de betrokken effecten bij elke uitkering, om welke reden ook, die (samen met de vorige uitkeringen die sinds de verwerving van de betrokken effecten gebeurden) meer zou belopen dan het gecumuleerde bedrag van de winst per aandeel die is gerealiseerd sinds de datum waarop de betrokken aandelen zijn verworven.

9 D.i. de wisselkoers zoals toegepast bij de vaststelling van de oorspronkelijke aanschaffingswaarde.

10 D.i. de koers waartegen de vordering moet worden geboekt naar aanleiding van de beslissing tot terugbetaling van kapitaal.

11 De historische wisselkoers van de vreemde munt t.o.v. de euro is hoger dan de actuele koers.

12 Omgezet in euro tegen de wisselkoers van de datum waarop de vordering is ontstaan, d.i. de datum waarop werd beslist tot terugbetaling van kapitaal – de datum waarop deze beslissing ten uitvoer werd gebracht.

13 De historische wisselkoers van de vreemde munt t.o.v. de euro is lager dan de actuele koers.

14 Omgezet in euro tegen de wisselkoers van de datum waarop de vordering is ontstaan, d.i. de datum waarop werd beslist tot terugbetaling van kapitaal – de datum waarop deze beslissing ten uitvoer werd gebracht.

15 De historische wisselkoers (in 20X0, 1,00 USD = 1,30 EUR) van de vreemde valuta t.o.v. de euro ligt hoger dan de actuele wisselkoers (in 20X3, 1,00 USD = 1,20 EUR).

16 De historische wisselkoers (in 20X0, 1,00 USD = 1,30 EUR) van de vreemde valuta t.o.v. de euro is lager dan de actuele koers (in 20X3, 1,00 USD = 1,40 EUR).